

A könyvtárosság helye és a képzés

Mint volt könyvtáros több-kevesebb rendszerességgel olvasom a könyvtári szakajtóban folyó eszmecsereket. Többször lett volna is mondanivalóm, de mind ez ideig nem szántam el magam az írásra. *Tóth Gyula* (Könyvtáros 4. szám) és *dr. Héberger Károly* (Könyvtáros 8. szám) cikke azonban olyan gondolatokat hozott felszínre bennem, amelyek már évek óta kikíváncsoznak belőlem.

Csaknem tízéves könyvtáros múlttal olyan kívülállóként szólok most, aki nem szakadt el teljesen a szakmától: a Kossuth Lajos Tudományegyetem közművelődési tanszékének docenseként könyvtári jellegű kollégiumot is vezetek. (Bevezetés a könyvtár, a közművelődési dokumentáció és az informatikai ismeretek használatába.)

E körülményes bevezető után a tárgyra is térek.

Szakosított képzés kell

Nincs elegendő szakképzett könyvtáros, olvashatjuk és hallhatjuk megannyi forrásból. Nincs kielégítő számú szakképzett népművelő sem, teszem gyorsan hozzá. S hogy bizonyosságát is adjam állításom igazának, szólok arról, hogy tavasz felé egymásután kapjuk a leveleket, amelyekben jó állásokba kérnek népművelőket. Sokan pedig személyesen keresnek meg bennünket fiatal szakemberekért. És hogy nemcsak a tanszékét keresik meg, bizonyítja, hogy már másodszor fordult elő olyan félév az ötödik évben, amikor nem lehetett a számukra előírt kollégiumokat megtartani, mert a hallgatók egyrésze dékáni engedéllyel, más része levelezőnek átváltva állást vállalt, dolgozni ment.

Mivel nincs elég szakember, egyre több a viszonylag jól megfizetett kezdő állás is. S minden bizonnyal így lesz ez mindaddig, amíg a kereslet és a kínálat közötti összhang helyre nem áll. Ez tehát az ügy mennyiségi oldala.

Ugyancsak égető kérdés az is, hogy az összességében kicsiny könyvtáros létszámon belül egyáltalán nincs megoldva a szakkönyvtárosok utánpótlása és képzése. Iskolai könyvtárosokat képző intézmény, vagy a szakosodási lehetőség hiányában az iskolai könyvtárosok többsége is szakképzetlen (l. *T. Szabó Judit* írását a Könyvtáros 5. számában).

A népművelő szakmában ugyancsak szükség lenne olyan szakemberekre, akik a dolgozók iskolájában, ifjúsági szervezetekben, KISZ-felelős tanárként, az irányító apparátusok művészeti előadóiként, stb. működhetnének már e szakmán belül szerzett speciális képesítéssel. Ez a képzés a KLTE-n el is kezdődött, s három — felnőttnevelési, művészeti, valamint ifjúsági — szakosodásra nyújt lehetőséget. Jó lenne, ha a könyvtárosokat képző intézményekben is hasonló kezdeményezésekkel találkozánk —, már nemcsak a tervezésben, hanem a gyakorlatban is. A két rokon szakma között közösek és egyformán sürgetőek a képzés tennivalói. Bármennyire más felkészítést igényel is a népművelő alkat (Héberger), sok a rokon vonás is a két hivatás között. Ezért a *szorosabb együttműködés* — minden területen — *gyümölcsözőbb eredményeket hozna.*

Nem véletlenül hangsúlyozom ezt. Úgy tapasztalom ugyanis, hogy *a könyvtárügyön kívüli közművelődési ágak legtöbbje jobb kapcsolatot tudott teremteni a közvéleménnyel, a társadalommal.* Úgy is fogalmazhatnám, hogy kifelé nyitottabb.

Alkalmazkodni az igényekhez

S talán ez hat vissza a képzésre is. Ennek köszönhető, hogy valamivel előbb ismerték fel a népművelőképzés szakemberei, hogy *jobban kell alkalmazkodni a társadalomban jelentkező igényekhez.*

Igy például a könyvtárosképzésen belül is *nagyobb súlyt kellene helyezni az informatikai stúdiumok, a kommunikációelmélet, stb. oktatására.* Hiszen ezzel társadalmi szükségletet elégítenénk ki. Úgy vélem, meg lehet találni az egészséges arányt a régi könyvtárosképzés tartalma és az új igények között. Semmiképpen nem értek egyet azokkal, akik szeretnék eltörölni a hagyományos tárgyakat, például a könyv- és könyvtártörténetet.

Az is fontos, hogy a tartalmi arányok eldöntését elsősorban könyvtárosok végezzék. Nehogy úgy járjunk, mint a képzés szintjéről folyó vitákban történt, amikor szakmán kívüliek (fizikusok, irodalomtörténészek) tudták érvényesíteni

e kérdésben elfogadhatatlan álláspontjukat. (Hogy például nincs szükség egyetemi közművelődési képzésre.)

Az ilyen nézetek érvényesülése egyre jobban megerősíti azt a meggyőződésemet, hogy mi, a közművelődés, a könyvtáros szakma elméleti-gyakorlati szakemberei még mindig *elszigetelten*, „*belterjesen*” *tevékenykedünk*.

Vajon ismeri-e a közvélemény szakmánk értékét, eredményeit, nehézségeit? Méltányolni tudja-e tudatformálási munkánk társadalmi szerepét? Más szóval: propagálja-e magát, legjobb törekvéseit, eredményeit és problémáit a könyvtáros szakma?

Könyvtáros éveim után dolgoztam a művelődés egészét átfogó irányító apparátusban, majd az aspiránsévek után, most mint egyetemi oktató tevékenykedem. Ebben a minőségemben is úgy látom, hogy bár a könyvtári a legjobban kiépített közművelődési hálózat — a közművelődés alapja —, de egyben *a legbelterjesebb szakmák egyike is*.

Többet tud a nagyközönség egy színdarab színrevitelének körülményeiről, mint egy könyvtár rekonstrukciója következtében előállott nehézségekről. Többet egy kórus, népi együttes próbáiról, külföldi útjáról, mint arról a hasznos műhelytevékenységről, ami például egy megyei könyvtár módszertani vagy tájékoztatási részlegében folyik.

Úgy vélem, nem szükségszerűen, de beidegzett rossz gyakorlat következményeként. S nem utolsósorban a befelé fordulás, a zártság miatt is.

Kapcsolatteremtés

A nagyobb kapunyitás a társadalom különféle csoportjaival, rétegeivel való jobb kapcsolatteremtés elősegítésén e szakmák alaposabb megismerését. Mindjárt hozzáteszem: jobb *megbecsülését is*, amire égetően szükség volna. Természetesen nem hivalkodó propagandára gondolok. Am bennünket munkánk eredményeinek megismerése révén becsülnék meg.

Vonatkozik ez a képzésre is. Hiszen ezen a területen is az eredmények a legjobb válaszok a kételkedők számára. Éppen ezért itt ellent kell mondanom Héberger Károlynak (vagy inkább ki kell egészítenem az általa mondottakat). Nem elég ugyanis néhány oktató egy szakképzési forma megindításához. Ha ezen múlna, ez valóban nem tenné próbára a könyvtáros társadalom erejét. (Bár tudományos fokkalal rendelkezőkben nem bővelkedünk.)

Csak a szervezeti oldalt tekintve: a legalapvetőbb feltételek közé tartoznának — a színvonalas oktatógárdán kívül — a megfelelő helyiség, a felszerelés (tanszéki könyvtár, könyvtáros, adminisztrátor) s mindenekelőtt a rosszízű gyámkodás helyett az önállóság. És csupán ezután jöhetnek a tartalmi kérdések, amelyekre írásomban nem térek ki...

Ezek megléte nélkül nem lehet színvonalas képzést teremteni. *Csak az ügyet (a képzést) járattjuk le, ha ilyen vonatkozásban engedményeket teszünk*. Mert nem takarékosági, *nem elsősorban takarékosági*, hanem mindenekelőtt szemléleti problémáról van szó akkor, amikor sokan a közművelődési képzést a nagyobb hagyományú képzéshez mérve huszadrangú kérdésként szeretnék kezelni, és sajnos kezelik is. Egyes tudományágak területén ilyen gátló feltételek egyáltalán nem jelentkeznek. A közművelődés oktatóinak azonban újra és újra meg kell vívniuk napi harcukat az elfogadtatásért, az egyenlő partnerségért.

Ezért is fontos a közművelődési szakmán belül az összehangolt tevékenység, a közvéleménnyel való jobb kontaktus megteremtése és főleg a jó munka. Birtokukban ugyanis nyugodtan vissza tudjuk utasítani a mostohagyermek szerepét. S ne feledjük, erre aligha van jobbkor alkalom, mint a közművelődési határozat után.

Sz. Szabó László

Trojan Marian József ex librise